

A karaktergyilkos nem késsel vagy pisztollyal jár, és nem is settenkedik, hanem rád rúgja az ajtót és becsületedre, jó hírrevedre tör, azt akarja lerombolni minden áron. A cél szentesíti az eszközt. Igazából nem egyedül dolgozik, hanem bűnszervezetben. Sok arca van tehát.

A **karaktergyilkosság (lejáratás, becsületmerénylet, hírnévmerénylet)**

az egyén és a társadalom legrosszabb tulajdonságaira épít, az irigységre, bizalmatlanságra, féltékenységre, rosszindulatra, agresszióra, tájékozatlanságra, hiszékenységre, ezen felül érzelmi bizonytalanságokra, kisebbségi érzésekre és félelmekre.

A karaktergyilkosság szándékos és következetes törekvés személyek és szervezetek jó hírrevének és hitelességének aláásására. A támadó meg akarja gyengíteni a megtámadott kapcsolatait, háttérét, az őt övező bizalmat. Civil szervezet esetében az a legegyszerűbb, ha annak vezetőjét veszik célba, de a lejáratás áldozata lehet maga a civil szervezet is.

A 444 kiváló filmet készített a központból irányított hazai lejáratásokról **Valótlanul címmel.**

Egy civil szervezetet a megítélése legitimálja a közvélemény előtt, abból él. Ha oda a hitelessége, és elillan a közbizalom, fennmaradása is kétségessé válik. Az erkölcsi tőke itt szó szerint értendő. Ha egy civil szervezet romlottnak látszik, akkor elfogynak a partnerek, nem jönnek adományok és bezárhat a bolt.

A Magyar Helsinki Bizottságnak jelentős tapasztalata van arról, hogyan működik a lejáratás az autokráciában, és hogyan lehet ellene fellépni. Megosztjuk veletek, hátha hasznatosra válik, ha titeket is le akarja járatni a kormánypropaganda.

Első tipp: Értsd meg, mi történik veled!

Hogyan működik a fekete propaganda?

Nem összetévesztendő a tájékoztatással vagy a hibák leleplezésével. A propagandának mindig hatalmi, uralmi céljai vannak. Ez fekete propaganda esetében lehet az ellenfél-ellenség megbélyegzése, befeketítése, elszigetelése, megsemmisítése, a közönség összezavarása, megbénítása, áthangolása, elfoglalása, valamint a figyelemelterelés a hatalom viselt dolgairól.

Ezért a fekete propaganda

- az értelem helyett az érzelmekre akar hatni;
- leegyszerűsítő, általánosító, közhelyszerű, egyoldalú, kíméletlenül támadó, manipulatív üzenetekkel operál;
- a(z esetenként jogos) bírálat mellett/helyett rágalmakat terjeszt;
- kampányszerű, azaz megtervezett, koordinált, tömeges (dömping, elárasztás) és eredményközpontú.

A karaktergyilkosság nem feltétlenül csak hazugságon alapulhat. Tetteink, mondataink, jellemvonásaink kontextusból történő kiemelésével, a lényegtelen lényegesként való beállításával, a körülmények elhallgatásával, átfestésével a fekete propaganda még hatásosabban is működik, nehezebb ellene védekezni, mint nyilvánvaló hazugságokkal szemben.

A lejárató kampány igyekszik megnyilvánulásainkat és személyiségünk megítélését más térbe tolni, mint amihez eddig hozzászoktunk. A magánéletből vagy a civil közegből áttolja a politikai térbe, illetve a politikai porondról erkölcsi dimenziókba. Ez az önmagában is szokatlan helyzet is hozzájárul a civil áldozat védtelenségéhez.

Miért téged pécéztek ki, miért épp téged rágalmaznak?

Jobb, ha időben tisztázod magadban: a közéleti tevékenység – még ha civil is – politikai tevékenység. Azzal, hogy kiállásoddal önkormányzati képviselőjelöltet támogatsz, hogy szakszervezeti aktivista vagy, hogy dalárdát működtetsz vagy kertbarát kört, hogy aláírást gyűjtesz a helyi akkumulátorgyár ellen vagy presbiterként meg akarod buktatni a részeges lelkészt, ezekkel mind-mind részt veszel a közügyek intézésében. Nyilván, a politikai bevonódásnak más-más szintjét jelentik ezek a példák.

Demokráciában nem kell attól tartanod, hogy megütöd a bokád, mert a néptáncscsoport vezetőjeként nem támogatod a kormánypárti polgármestert vagy diák szónokként káromkodsz egy kormányellenes tüntetésen. **Nem demokratikus rendszerekben**, amilyen a miénk is, más a helyzet.

A demokratikus viszonyok mellett is számolni kell azzal, hogy kilépve a magánélet védettségéből a közéletbe a viták, a konfliktusok és a versengés terepére kerülsz. Minél jelentősebb a közéleti szerep, annál nagyobb a felület, amit riválisainak felkínál a politikai szereplő. A küzdelem egyik eszköze a karaktergyilkosság is. Ez demokráciákban nem feltétlenül rossz, mert a lejáratás gyakran valóságos bajokra hívja fel a figyelmet, még ha azt egyoldalúan és eltúlozva is teszi.

A hazai választásos autokráciában ez másképpen működik. Itt még viszonylagos fegyveregyenlőség sincs a támadó és megtámadott között. A kormányerőnek akkora az erőfölénye, hogy a vele szemben indított lejáratásoknak alig van esélyük (ellenpélda azért így is akad, ilyen Schmitt Pál, Szájer József vagy Novák Katalin bukása). Ezzel szemben a kormány által több csatornán, több szereplővel indított üzemszerű fekete propaganda szinte mindig célt ér. Mintha sárlavinával kellene szembeszállnod.

Nem tudunk azzal biztatni, hogy te magad vagy a civil szervezeted – amiről most talán azt hiszed, hogy velejéig apolitikus, így tökéletesen védve van – bizonyosan elkerülhetitek majd a kormányerő lejárató kampányát. Ez csak addig lehet így, míg a kormány politikai érdeke mást nem diktál. Ha így lesz, habozás nélkül fekete kampányt indítanak ellenetek.

De nemcsak a civil szervezetek és vezetőik kerülhetnek célkeresztbe, hanem előfordult az már ügyvédekkel, **bírákkal**, diákokkal, politikusok családtagjaival, orvosokkal, nővérekkel, bankárokkal, üzletemberekkel, művészekkel és tudósokkal is. A hatalom nem finnyáskodik. Fekete kampányainak könyörtelensége a rendszer természetéből következik.

Elvileg az ismeretlenség akár meg is védhetne, mert minek annak a jó hírnevét csorbítani, akit nem ismernek. De a kitartó rágalalmazás a semmiből is képes felépíteni az ismertséget, és a fekete propaganda majd ezt a kreált pszeudokaraktert (amely a te nevedet viseli) fogja megsemmisíteni.

Második tipp: tudd, hogy nem te vagy, nem te leszel az egyetlen!

Karaktergyilkosságok és lejárató kampányok évezredek óta vannak. A módszerek és célok is nagyjából ugyanazok. Ha valami változott, azok az eszközök.

A modern infokommunikációs eszközök és a közösségi média soha nem látott lehetőséget biztosít a manipulálónak, hogy rágalmaid gyorsan, széles körben és kellő mélységben terjeszthesse. Ha a fekete kampány agytrösztjének ehhez még olyan lehetőségei is vannak, mint amilyenek a jelenlegi kormányerőnek, hogy övé a teljes közszolgálati média és a piaci média nagyobbik része,

hogy politikai céljait szolgálja ki a teljes államigazgatás, valamint hogy gyakorlatilag korlátlanul költhet propagandacélokra, az már valóban újszerű helyzet. Ahogyan az is, hogy nem csak hazug, félrevezető állításokkal kell megküzdeni a médiában vagy tudatosan gerjesztett pletykákkal, de olykor hatósági akciókkal is (pl. koholt büntetőeljárásokkal, pénzügyi vizsgálatokkal, a Szuverenitásvédelmi Hivatal „kutatásaival”).

A komplex lejárató akciókban éppúgy szerelhetnek névtelen blogposztok, újságcikkek, szakértői értékelések, közvélemény-kutatások, politikai hirdetések, politikusok sajtótájékoztatók, mint hatósági retorziók vagy jogellenesen szerzett információk. A koordinált lejárató kampánynak számos eszköze van tehát.

Igaz, valóban elképesztő előnye van az illiberális hatalomnak a karaktergyilkosságok célpontjaival szemben, de még mindig nem vagyunk annyira eszköztelenek, mintha totális diktatúrában élnénk.

A jó hírnév, a reputáció megvédése és helyreállítása demokratikus és jogállami körülmények között sem egyszerű, ám illiberális rendszerekben sem lehetetlen. Létezik még kormányfüggetlen sajtó, működik a civil világ, a megtámadottnak is rendelkezésre áll a közösségi média, születnek tisztességes bírósági döntések, és vannak európai fórumok, amelyek segíthetnek túlélni a hatalom vezérelte karaktergyilkosságokat.

Harmadik tipp: ne maradj egyedül, kérj segítséget, találj társakat!

Karaktergyilkosságok áldozatait a legtöbbször [a lelki megrázkódtatásra és fojtogató magányra panaszkodnak](#). Az önvád, a szégyenérzet és a tehetetlenség érzése bénítóan hat. Különösen így van ez azoknál, akik nem profi politikusok, nem szoktak hozzá a „sárdobáláshoz”, és felkészületlenül éri őket a támadássorozat.

Ha civilként kerülsz ilyen helyzetbe, a legjobb, amit tehetsz, hogy rögvest támogatást kérsz

- a civil szervezetedtől,
- kommunikációs, jogi, pszichológiai szakértőktől,
- korábbi karaktergyilkosságok áldozataitól,
- civil partnereidtól,
- családotól és barátaidtól.

A felsorolás nem jelent sorrendet. Te tudod, neked mi a fontosabb, sürgősebb, a család támogatása vagy egy ügyvéd tanácsa. Valóban „bajban ismerszik meg az igaz barát”, de ne ess kétségbe, ha nem mindenki áll ki melletted teljes mellszélességgel. Támaszra van szükséged, és a szolidaritásnak minden megnyilvánulása (még az apróbb is) segít téged.

Figyelj oda a kollégáidra! Különbélék vagyunk, van, akiben dacot vált ki egy ilyen támadás, más megretten. Egyikünk kitartó, másikunk elcsügged. A vezetők rendszeresen tájékoztassák a többieket, még akkor is, ha az operatív döntéseket ők hozzák. Kapaszkodjatok össze, ha kell, adjatok egymásnak egyéni segítséget is a megküzdéshez. Legyetek egymással különösen türelmesek. Pszichológus segítségére is szükség lehet.

Ha tőled kérnek támogatást vagy együttérzést karaktergyilkosságok áldozatai, légy segítőkész és együttérző. Sose érezd feleslegesnek vagy tolakodónak személyesen vagy nyilvánosan kinyilvánítani szolidaritásod a megtámadottakkal. Már csak azért sem, mert méltán számíthatsz majd hasonló kiállásra, ha te kerülnél szorult helyzetbe. Az együttérzés és empátia a legjobb befektetés ahhoz, hogy a bajban ne maradj magadra.

Negyedik tipp: mindenre nem lehet felkészülni, de az előzetes kockázatelemzés és tervezés sokat segít!

Mivel a karaktergyilkosságnak nem feltétlenül van igazságmagva, a legvadabb konkrét hazugságokra és konkrét rágalmakra pedig lehetetlen felkészülni, ne hibáztasd magad és társaid, ha áldozattá válsz. Szóval akár politikamentes civil kezdeményezés vezetőjeként is számolj ezzel az eshetőséggel. Nem kell paranoiásnak lenni, de az elővigyázatosság és megfontoltság kifizetődik.

Mit tehetsz előzetesen?

- **Járj nyitott szemmel a világban**, kísérd figyelemmel, társaiddal értékeld a közéleti folyamatokat, tevékenységek politikai vonatkozásait. Ha pénzetek engedi, jó, ha van sajtófigyelés. A Google Alerts beállítások is sokat segíthetnek abban, hogy időben értesülj az ellened folyó lejárató kampányról.
- Időről-időre **vedd sorra a** személyedet és szervezetedet fenyegető **kockázatokat**.
- Ezek alapján javasolt, ha pár leginkább valószínű kockázatra **vészforgatókönyveket készítesz**. A tesztek révén időben kiderülhet, hol lehetnek még hiányosságok, mielőtt beütne a mennykő.

- **Hozzatok létre egy biztonságos és gyors kommunikációs csatornát** (pl. Signal, WhatsApp), és előre tisztázzátok kinek milyen feladata, döntési jogköre van, ha itt a baj. Nagyobb szervezeteknek hatékony lehet külön válságstábot felállítani, és jó előre tisztázni, ki fog dönteni meg nyilvánosan kommunikálni.
- Még időben **tekintsd át külső kapcsolataidat**, hogy kik azok, akikre feltétel nélkül számíthatsz. Támogatók, önkéntesek, más civil szervezetek, személyes partnereid, nemzetközi kapcsolataid, újságírók, jogi képviselők és egyéb szakértők.
- **Igyekezz csökkenteni a „találati felületet”**. Fontos a belső kommunikációt nyomdaképesé tenni (például ne trágárkodjatok, kerüljétek a cinikus vicceket a belső csatornákon). Civil szervezeteknél nem könnyű, de ügyeljétek a nyilvános megnyilvánulásaitokra. Ez a személyes Facebook-, Insta- vagy Tik Tok-profilra is vonatkozik. Gondold meg, mit osztasz meg korlátozás nélkül, vagy mit kommentelsz egy népszerű bejegyzéshez. (Ezeket az elővigyázatossági szabályokat, persze, nem csak a kompromittálás veszélye miatt érdemes betartani.)

Ötödik tipp: legyél gyors, de ne kapkodj!

A legfontosabb és tán a legnehezebb, hogy te és civil szervezeted is hidegvérű maradjon a támadás során – elejétől a végéig. Nyugi! Ha kétségbe esel, már részben el is érték, amit akartak.

Az első napon

- **Gyors reakció.** Minél hamarabb kérd ki mások véleményét, szervezeted pedig haladéktalanul tartson válságtanácskozást. Nem minden karaktergyilkosság indul sortúzzal. Előfordul, hogy eleinte inkább tesztelik a közönséget, mennyire fogékonyak a rágalmakra, és csak ezután növelik a tűzerőt a kampányban. Abban nem bízatsz, hogy a te határozott fellépésed majd gátat vet az induló fekete kampánynak. De a gyors észlelés arra biztosan jó, hogy valamivel felkészültebben fogadd a támadást, amikor már teljes erővel folyik ellened. Ők is formálják, változtatgatják az üzeneteiket, próbálgatják, a közönségre mi hat a legjobban.
- **Felelevenítés.** Jobb esetben olyan támadás történik, amire korábban már számítottál és előre felkészültél rá. Ha tényleg így lenne, akkor is érdemes újra tisztázni a tennivalókat és a munkamegosztást. Egy-két órán már nem fog múlni, bármennyire is érzed úgy, hogy sürges az idő.
- **A stratégia és taktika megbeszélése.** Ha készületlenül ért a támadás, döntsétek el, mit akartok elérni. Ne tűzzetek ki irreális célokat. (Lásd *Hatodik tipp!*) Gondold át a te álláspontod, készíts vezérfonalat (*a line to take*) a nyilatkozáshoz vagy kérdezz-feleleket (*Q&A*). Igyekezz üzeneted közérthetően és röviden megfogalmazni. Érdemes erre időt szánni, mert majd ezt kell még sokszor elismételned, ha nem is feltétlenül a nyilvánosságnak, de kollégáidnak, családodnak, civil partnereidnek, támogatóidnak.

Minden közlést ki lehet forgatni, és a fekete propaganda éppen ezt teszi, ezért légy különösen elővigyázatos, a szokottnál is inkább vedd figyelembe mások látószögét. Amikor nyilatkozol, ügyelj arra, hogy a lehető legegyszerűbb mondatokban fogalmazz, amiket a legkevésbé lehet számodra előnytelenül összevágni. Azt is tartsd szem előtt, hogy kiragadhatnak a kontextusukból állításokat. Az iróniát mindenképp kerüld a fontos nyilatkozatokban!

Azt is érdemes átgondolni, milyen dolgokról nem szeretnél beszélni, és hogyan tudod udvariasan és határozottan elhárítani az akár lesből rád rontó riportert. Nyugodtan válaszolhatod azt, hogy „ez nem a szakterületünk”, vagy egy rövid átkötéssel (pl. „hallottam, de szerintem az sokkal fontosabb, hogy...”) átterelheted a beszélgetést a számodra fontos mondanivalóra.

Minél hamarabb tisztázni kell, kinek a megkeresésére válaszolsz, kinek nem. Priorizálj! A propagandamédia valójában nem újságírással foglalkozik, hanem a központi célt (jelen esetben a ti lejáratásotokat) szolgálja. Valójában nem kíváncsi az álláspontotokra, csak provokálni akar. Sokszor okosabb nem vesztegetni rá az időt, mert minél jobb választ adtok, annál kevésbé valószínű, hogy helyt adnak neki. Persze azt is megtehetitek, hogy a nem közölt választ megosztjátok a közösségi felületeiteken, és szerencsés esetben ezt átveszi majd a kormányfüggetlen sajtó. Mindez erősítheti a helyzetet a lehetséges támogatók között.

- **Láttelelet.** A támadásokat mindenképpen archiváld. Ez később jól jöhet majd különféle jogi eljárásokban. Nem elég a cikkek, bejegyzések linkjét elmenteni, hanem az eredeti állapotot kell rögzíteni (képernyőképpel), mert később megváltoztathatják. A levélben (pl. e-mailben, Messengeren) érkező fenyegetéseket is jó, ha eltárolod.
- **Privátszféra védelme.** Különösen ügyelj magánéletedre, személyes adataidra, és jó, ha nem csak a magadéra, de a hozzátartozóid adataira, képeire is ügyelsz. Ne könnyítsd meg provokátorok és önkéntes eszementek dolgát. A fekete propagandának sokszor támadnak szélsőséges lakossági támogatói, akik nem hivatásos bajkeverők, de ettől még elég kellemetlenek tudnak lenni.
- **Kommentmoderálás.** Trollok fogják ellepni a közösségi csatornáid. Amennyiben a személyed ellen indítottak támadást, jobban jársz, ha megnehezíted a megtalálásukat ismeretlenek számára. Aki ismer, úgyis fel tudja venni veled a kapcsolatot.

Ha a szervezeted a célpont, osszátok fel a moderációs ügyeletet! Irdatlan megterhelő egyedül kaszabolni a trollokat. A szándékosan sértő, obszcén, irányelvekkel ellentétes, hergelő stb. kommenteket érdemes törölni, tiltani és jelenteni, mert mérgezőek. Akinek a szervezetben a személye ellen folyik a támadás, jobb, ha a kommentszekció felé sem néz. Ha te vagy ez, ne félj átadni másnak a moderálást.

Hatodik tipp: ne legyenek túlzott elvárásaid!

Ne csapd be magad azzal, hogy gyorsan helyre tudod állítani a megtépázott reputációd. Abban se reménykedj túlságosan, hogy gyorsan visszaállítható a támadás előtti nyugalmi állapot.

Persze előfordulhat, hisz' a fekete propaganda sokszor új célpontokat keres, de többnyire már nem lesz semmi sem olyan, mint előtte volt. Te sem. A kíméletlen lejáratás sokszor akkora megrázkódtatást jelent, mint egy válás, egy közeli hozzátartozó halála vagy valami elemi csapás. Ez igen rosszul hangzik, de ahogy az életnek ezeket a megpróbáltatásait is túléljük, a karaktergyilkossággal is meg tudunk küzdeni.

Ne áltasd magad azzal, hogy „ki tudod bekkelni, mert hamar rá fognak unni”.

Egy fekete kampány többnyire addig tart, amíg a célpontot meg nem semmisítik vagy más célra nem támadnak.

Ne hidd, hogy egyetlen fekete kampánnyal megúszhatod.

A mai magyar autokráciának vannak kedvenc célpontjai, amelyeket időről-időre újra megtámad. Te is lehetsz ilyen.

Abban se bízz, hogy környezeted pontosan tudja, mi történik veled.

Számolj az ismerethiánnyal. A hatékony lejáratás sokszor még barátaidat is összezavarja. Beszélj velük minél többet, tájékoztasd őket a te álláspontodról. Ne sajnáld az időt rá.

Ne ragaszkodj körömszakadtáig a kidolgozott válságstratégiádhoz.

Ez ellentmondani látszik annak, hogy egyik első teendőd a krízisterv kidolgozása volt. Csakhogy a karaktergyilkosság elleni védekezés egy jól megtervezett maratoni futáshoz képest jobban hasonlít a küzdősportokhoz, például a bokszhoz. Itt is ketten vannak a ringben, csak nagyon más súlycsoportúak, te és a hatalom. Erre a helyzetre különösen igaz a bokszlegenda Mike Tysonnak az aranyköpése: „Mindenkinek van egy terve, amíg pofán nem vágják.” Igen, mindenkinek addig működik a saját terve, míg pofán nem vágják. Reagálj a változó valóságra, rugalmasan szakadj el az eredeti tervtől, ha a helyzet megkívánja. Folyamatosan értékeld saját döntéseidet és ellenfeled manővereit.

Gyakorlott nyilatkozóként se hidd, hogy most is elég lesz a rutin.

Ez olyan helyzet, amilyenben még sohasem voltál. Zaklatott vagy, sértett, indulatos. A legtöbben már határozott véleményt fogalmaztak rólad, még hozzá elítélőt. Ezt kellene megfordítani vagy legalább nem rontani a helyzeten. Az legyen a legfontosabb, hogy a támogatóid és partnereid bizalmát megtartsd. Sokszor a legjobb mondandód írásban megfogalmazni, és az újságírói megkeresésekre is írásban válaszolni.

Hetedik tipp: használd ki, hogy rád irányul a figyelem!

A sok nehezítő körülmény után álljon itt egy lehetőség is. A megnövekedett figyelmet és ismertséged arra is felhasználhatod, hogy tevékenységeidre és az általad képviselt ügyre irányítod a közfigyelmet.

A támadás azoknak a potenciális támogatóknak is felkeltheti a figyelmét, akik nem ismerték eddig a munkáidat. Az a tapasztalatunk, hogy ilyenkor megnövekedik az adományozó kedv. Nem szégyen kihasználni a lehetőséget.

A nyilvánosság sokszor önmagában is védelmet jelent. A figyelem fenntartása elszántságot, hajlékonyságot és ötletességet igényel. Az aktív ellenállás, a rágalmak átkeretezése sok időt fogja felemészteni, mégis van értelme, mert megerősíti hátszágod, növeli támogatóid elkötelezettségét.

A hagyományos kommunikációs munka mellett (nyilatkozatok, nyílt levelek, sajtótájékoztatók, háttérbeszélgetések, ellenkampányok a közösségi médiában) szervezhetsz például szolidaritási akciókat, rendezvényeket, bojkottot, indíthatsz petíciót.

Nyolcadik tipp: a pereskedés is lehetőség, lassú, de hasznos.

Az egyik legfontosabb azt is eldöntened, hogy a hazudozás, lejáratás ellen fellépj-e jogi eszközökkel. Döntéseidnek hosszútávú következményei lesznek: elhúzódó, sokszor költséges eljárásra számíthatok. Ne várjatok gyors eredményt tőle!

Ha ez így van, miért tekintjük a pereskedést mégis *viszonylag hatékony* lehetőségnek a lejáratással szemben?

- Ellenfelednek és közönségednek egyszerre mutatod meg eltökéltséged, azt, hogy nem rettensz meg, mert nálad az igazság.
- A független bíróság mégiscsak objektív fórum, ahol nem vagy kevésbé érvényesülhet a hatalom erőfölénye. Itt van esélyed az igazságos megítélésre.
- Egy-egy jó ítélettel más, hozzád hasonlóknak is segítesz, és a hatalomnak is jelzést adsz, hogy a karaktergyilkosságnak legalább utólagos jogi – pénzben vagy erkölcsi elégtételben kifejezhető – következményei lehetnek.
- A számodra kedvező, téged igazoló és ellenfeledet elmarasztaló ítélet sokszor komoly lelki terhet vesz le rólad. Többször láttuk mi is, hogy ügyfeleink valósággal felszabadultak egy-egy kedvező bírói döntés után.

Fontos, hogy csak akkor menj bele a pereskedésbe, ha kitartó vagy. Tekints el a bírósági úttól, ha eleve nem látjátok esélyét a pernyerésnek. Ez még nem jelenti azt, hogy nincs igazatok, mert sokszor éppen a legalattomosabb rágalmakat nem lehet bíróság előtt vitatni.

Ne felejtsetd az sem, hogy a bíróság (egyébként helyes) értékelése szerint a civil szervezetek a közélet szereplői, és azok a vezetőik is, tehát a kritikát, az esetenként hazug bírálatot is jobban kell tűrniük, mint a magánembereknek.

Milyen eljárások jöhetnek szóba?

Sajtó-helyreigazítási per.

Ez úgy indul, hogy egy hamis tényállítással szemben azzal keresitek meg írásban a szerkesztőséget, hogy „így és így” javítsa. Tehát ez vélemény, értékítélet esetén nem használható. Erre az eredeti közlést követően 30 napotok van. Itt is érdemes minél gyorsabban lépni. Ha a médiaszolgáltató erre öt napon belül nem hajlandó, akkor lehet bírósághoz fordulni a válasz megérkezésétől számítva 15 napon belül. Ha nyertek, helyreigazító közleményt kell közölnie a hazudozó orgánumnak. Ez a leggyorsabb eljárás, de a jogerős ítéletig ez is több hónapig eltart, ráadásul a karaktergyilkosnak ez fáj a legkevésbé. Veled szemben neki már alig számít a megítélése.

Személyiségi jogi per.

Ha szerinted megsértették a jó hírnévhez való jogod (ez a civil szervezetnek is van!), keresetlevélben fordulhatsz polgári bírósághoz. Pontosan kell megjelölnöd, milyen kritikával van bajod – ha kellően sértő és tudatos hamisítás, nem kell lenyelned. Amennyiben a bíróság ezt mégis értékítéletnek, véleménynek (vagy ténybeli alappal rendelkező véleménynek) tekinti, akkor nem nyertek (kivéve, ha az értékítélet indokolatlan mértékben sértő, megalázó, jó hírnevet sértő), ha kizárólag hamis tényállításnak, akkor nyertek. Évekig el tud húzódni az eljárás, de a jogsértés megállapításán, a bocsánatkérésen és a jövőbeli jogsértéstől eltiltáson túl nem vagyoni kártérítés, ún. sérelemdíj is járhat nektek.

Rágalmazás és becsületsértés.

Ez már büntetőeljárás. Feljelentéssel indul, amire 30 napotok van, hogy megtegyétek onnan, hogy tudomást szereztek az ilyen állításról. Tapasztalataink szerint ez az út csak ritkán vezet sikerhez. Ez bármennyire fájdalmas adott esetben, tulajdonképpen helyes, mert a véleménynyilvánítást a büntetőjognak csak kivételes esetben kell szankcionálni. Éppen ezért mi is csak elvétve szoktuk javasolni.

A fentiek mellett számos **puhább jogi eljárás** is kezdeményezhető (pl. ombudsmannál, választási bizottságnál, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál), de ezek a jelenlegi illiberális körülmények mellett kevés sikerrel kecsegtetnek.

Már többször jeleztük, hogy stratégiai döntések előtt mindig konzultálj hozzáértőkkel. Ez így van a „pereskedni vagy nem pereskedni” hamleti kérdésének megválaszolásánál is. Ha bírósághoz fordulsz, sok esetben egyébként is kötelező jogi képviselő, ügyvéd (vagy ha nem is kötelező, erősen ajánlott). A szaktudásukat megvásárolhatod piacon, de vagyunk páran civil jogvédők, akik ingyenesen segíthetünk neked. Fordulj hozzánk, ha olyan az ügyed, és munkaterhünk engedí, segíteni fogunk neked.

Magyar Helsinki Bizottság

1074 Budapest, Dohány utca 20. II./9.

Postacím: 1242 Budapest, Pf. 317.

Telefon: (+36 1) 321 4323, (+36 1) 321 4327, (+36 1) 321 4141

E-mail: jogisegitseg@helsinki.hu

A kiadvány az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége és a German Marshall Fund támogatásával készült.